

Landbruksdirektoratet
postmottak@landbruksdirektoratet.no

20. mai 2019

Høringsuttalelse - forslag til satser i prisutjevningsordningen for melk mv.

Scandza AS er et norsk mat- og drikkekonsern som eier flere små og mellomstore leverandører til dagligvarekjedene. I Norge gjelder dette Synnøve Finden, Sørlandschips, Finsbråten, Leiv Vidar og Bonaventura. Vi har produksjonsanlegg i Namsos, på Tolga, i Lier, Hardanger, Alvdal, på Hønefoss, i Kristiansand og på Eidsvoll, med til sammen 600 årsverk. Scandza omsetter for ca. 3 mrd. nok i året i Norge.

Scandza AS eier meieriprodusenten Synnøve Finden og svarer på vegne av Synnøve Finden i denne høringen.

Scandza mener:

- "Samordning" av satser fra 2017 til 2020 svekker både konkurransen i meierisektoren og PU-ordningens evne til å markedstilpasse et prisuttak basert på etterspørselselastisiteter og markedsutvikling i denne sektoren.
- Landbruksforvaltningen legger opp til at merkevareeksport kommer betydelig dårligere ut enn reguleringseksport. Markedsreguleringseksporten burde være flyttet til en felles eksportgruppe i PU, med den sats merkevareeksporten har.
- Det er et økt finansieringsbehov i ordningen, produkter i vekst, som yoghurt og ferske oster, burde bli belastet med avgift.
- PU-ordningen skal legge til rette for virksom konkurranse i meierisektoren, i dag virker ikke de konkurransefremmende tiltakene tilstrekkelig etter hensikten. Den nye kapitalgodtgjørelsesmodellen bidrar også til dette.
- Innfraktordningen videreføres med både en minstesats på 11 øre/l, og med kun Tines meierier som basismeierier. Begge disse elementene forskjellsbehandler de ulike meieriaktørene.
- Tilvirkningsverdien på smør reflekterer ikke de reelle tilvirkningskostnader for smør fra en produksjonsfløteverdi på 21,50 kr/l.
- I Vedleggstabellene 1-3 oppgir man også i år alle "konkurranserettede tilskudd" samlet. Scandza mener dette gir mindre gjennomsiktighet enn ønskelig.

2.1 Satser for avgifter og tilskudd i pris- og biproduktgruppene

Scandza mener "samordning" av satser fra 2017 til 2020 svekker konkurransen i meierisektoren og PU-ordningens evne til å markedstilpasse et prisuttak basert på etterspørselselastisiteter og markedsutvikling. Spesielt uheldig er "samordnet avgiftssats" på sure og søte smakstilsette flytende produkter og ferske oster. Forslaget om fortsatt null i PU-sats for disse gruppene dokumenterer at de i praksis er tatt ut av PU-ordningen. Disse produktgruppene blir dermed også skjermet for å bidra til finansiering av økte kostnader i PU-systemet. En slik varig innsnevring av PUs virkeområde er ikke konsekvens-utredet. De aktuelle produktgruppene er alle i vekst og alle de tre gruppene ville i en normal anvendelse av prisdiskriminering ut fra PU-systemets formål, vært ilagt økt prisuttak. I stedet skjer det motsatte. Scandza er overrasket over at den eneste endring oppført under "Endret prisdifferensiering" i PU-modellen er nettopp en skjerming av gruppene 1, 3 og 4 fra normal finansiering av dårligere melkeanvendelse og økte "kostnader" i PU-systemet.

PU i kombinasjon med tollvernet medfører i tillegg en ekstrem skjerming for naturell yoghurt. Dette er et resultat av at naturell yoghurt ble flyttet til gruppen for sure, smakstilsatte flytende, til tross for at den åpenbart ikke er smakstilsatt. I tillegg til den høye ordinære tollsatsen for naturell yoghurt, som er nær 3 ganger så høy som for de smakstilsatte RÅK-yoghurtene, ble dermed skjermingsbidraget fra nulling av PU-satsen for smakstilsatte produkter og ferske oster lagt på toppen. Scandza savner en tydelig begrunnelse for hvorfor det er blitt slik.

Forslaget innebærer også videreføring av redusert eksportstøtte gjennom redusert sats til merkevareeksport. Tilskuddssatsen for ost til industri settes 20 øre/liter melk høyere enn tilskuddet til merkevareeksport. Reguleringseksport får prisnedskrivning gjennom PU til industripris, og følgelig vil slik eksport få høyere eksportstøtte fra PU enn merkevareeksporten. Landbruksforvaltningen legger med dette opp til forfordeling av merkevareeksport i forhold til reguleringseksport. Dette vil komme i tillegg til at et pristap ved reguleringseksport vil bli nedskrevet med omsetningsavgiftsmidler.

Scandza mener det er feil å gi ekstra eksportsubsidier fra PU til én aktør med monopol på denne måten. Scandza mener markedsreguleringseksporten flyttes til en felles eksportgruppe i PU, med den sats merkevareeksporten har.

2.2. Kapitalgodtgjørelse

Modellen for kapitalgodtgjørelse til meierier med egne leverandører påfører andre markedsaktører vesentlige konkurranseulempes, siden denne kun gjelder noen av aktørene i markedet til tross for at kapitalfeilen i råvareprisene på melk både avleirer seg i pris til melkeprodusent og i prisen ved salg fra Tine Råvare. Den nye kapitalgodtgjørelsesmodellen for meierier med egne leverandører medførte fra 2017 direkte at selskaper som Synnøve Finden kom vesentlig dårligere ut enn tidligere i forhold til selskaper som Q-Meieriene når det gjelder tilgangspris til melk som råvare. Dette fulgte direkte av satsøkningen (dobling fra 31 til 65 øre/l).

På sikt medfører den nye kapitalgodtgjørelsesmodellen en drivkraft for Tine til å redusere sin etterbetaling til melkeprodusent, og i stedet ytterligere å øke kapitalavkastningselementet i råvareprisen igjen. Dette ble klart uttrykt også fra Konkurransetilsynets (KT) side i tilsynets høringsuttalelse datert 20.3.2017. Der påpekte KT at departementets nye modell for kapitalgodtgjørelse overfor meierier med egne leverandører

"kan bidra til at kapitalavkastningen som utbetales gjennom melkeprisen over tid vil øke, og at den spesielle kapitalgodtgjøringen vil reduseres, og at dette vil svekke konkurransen i meierimarkedene."

Tilsynets begrunnelse, som Scandza er enig i, er i sin helhet inntatt i Synnøve Findens brev av 24.3.2017 til direktoratet. Når Tine nå varsler reduserte etterbetalinger fremover, viser dette at analysen var riktig.

Scandza har en forventning om at det i fremtiden blir gjort tiltak som bedrer konkurransen i meierisektoren for alle andre av Tines konkurrenter.

2.3 Innfrakttillegg

Det er viktig for hele meierisektoren at fraktutjevningen er basert på faktiske forhold og forutsigbare prinsipper, som grunnlag for tilgang til råvaren melk på like vilkår. De senere års endringer har forstyrret dette, og årets forslag til tilpassinger forverrer dette ytterligere.

Innfraktordningen videreføres med både en minstesats på 11 øre/l, og med kun Tines meierier som basismeierier. Ingen av elementene er naturlige ut fra ordningens formål om å bidra til nødvendig utjevning

av inntransportkostnader overfor melkeprodusentene. Tvert imot gir de ulikebehandling og overkompensasjon generelt til inntransport i sentrale strøk der kostnadene er lavest, og spesielt til Q-Meieriene for den transport de forestår. Dette er ikke i tråd med de politiske forutsetninger og forskriftenes uttrykte formålsbestemmelser.

Scandza forstår ikke hvorfor endrede kommunegrenser fra 2020 skal beregne veide snitt for nye satser i sammenslåtte kommuner, og fordele melkevolumet skjønnsmessig der kommuner deles. Innfrakttilskuddets prinsipielle grunnlag er en stedfraktordning fra kommunesenter til basismeieri. Melkebøndenes lokalisering er kjent, og både fraktkostnader fra nye kommunesentre samt melkevolum i de nye kommunene må kunne beregnes like eksakt som i innfraktordningen for øvrig.

4. Tilvirkningsverdi på smør

Scandza mener at tilvirkningsverdien på smør ikke reflekterer de reelle tilvirkningskostnader for smør fra en produksjonsfløteverdi på 21,50 kr/l. Det skyldes i hovedsak at kapitalkostnadene er undervurdert. Dersom markedsregulator skulle nekte å motta overskuddsfløte, vil dette bety en vesentlig konkurransevridning til ulempe for uavhengige aktører med fløteoverskudd, gitt at disse måtte investere i utstyr for smørkjerning, eller leie-produsere smør til markedsmessige betingelser. Så langt har markedsreguleringsbestemmelsenes åpning for å avtale levering i form av fløte vært benyttet.

Mottakspunkt for fløte burde derfor være hovedregelen, og hvordan dette blir håndtert i de pågående utredninger i Omsetningsrådet er en betydelig risikofaktor for Tines konkurrenter.

Annet

Scandza merker seg at i vedleggstabellene 1-3 oppgir man også i år alle "konkurranserettede tilskudd" samlet. Scandza mener fortsatt dette gir mindre gjennomsiktighet enn ønskelig. Vi mener fortsatt det ikke er noen grunn til å slå sammen disse, så lenge det er tilskudd som ikke går til alle aktører. Scandza mener det bør være mest mulig åpenhet rundt disse ordningene. Dette er ikke en forenkling som skaper noen større forståelse for ordningen eller gjør den enklere.

Med hilsen

Sofie Oraug-Rygh (sign.)
Direktør Samfunns- og myndighetskontakt
Scandza AS